1893 - 1963
70-ий РІК ВИДАННЯ І СЛУЖБИ СВОЄМУ НАРОДОВІ ТА ПРАВДІ

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: „Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City 3, N. J.
HEnderson 4-0237
HEnderson 4-0807
УНСоюз: HEnderson 5-8740
— Тел. з Ню Йорку: —
BArclay 7-4125
УНСоюз: BArclay 7-5337

РІК LXX. Ч. 211. ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, ВІВТОРОК, 5-го ЛИСТОПАДА 1963 10 ЦЕНТІВ — 10 CENTS JERSEY CITY and NEW YORK, TUESDAY, NOVEMBER 5, 1963 No. 211. VOL. LXX.

У ПІВДЕННОМУ В'ЄТНАМІ НОВИЙ РЕЖИМ

ПРЕЗИДЕНТ НҐО ДІНҐ ДІЄМ І ЙОГО БРАТ НҐО ДІНҐ НЮ — МЕРТВІ. — ПАНІ НЮ ТА КОМУНІСТИ ТАВРУЮТЬ АМЕРИКУ, НІБИ ВОНА ЗАТІЯЛА ПЕРЕВОРОТ. — УРЯД ЗДА РІШУЧЕ ЗАПЕРЕЧУЄ.

Сайґон. — Як ми вже встигли повідомити у „Свободі" з дати 2 ц. м., в минулу п'ятницю 1 ц. м. вранці був переведений в Південному В'єтнамі військовий переворот. Змова була знаменито зорганізована, так, що революціонери впродовж трьох годин заволоділи спершу летовищем і головними державними будинками, відсепарували від палацу й оточили та згодом розброїли так звані спеціяльні частини і палацову ґвардію, і — скерувавши на палац гарматній вогонь з безпосередньої віддалі — закінчили переворот з мінімальними людськими жертвами та розмірно невеликим матеріяльним пошкодженням столиці. Призидент Нґо Дінґ Дієм і його брат та головний дорадник, командант поліції, Нґо Дінґ Ню, спершу відкинули заклик до здачі, але швидко потім погодились піддатися. Однак військо, що зайняло палац, не знайшло їх. Виявилось згодом, що вони втекли підземним тунелем до одного з костелів, а коли відтіль вийшли, шукаючи криївки, повстанці пізнали їх і арештували. Однак до головної кватири привезено їх мертвими. За офіційною версією — вони покінчили самогубством, але західні кореспонденти в Сайґоні переконані, що їх убито. Розстріляно теж команданта вірних Нґо Дінґ Діємові „спеціяльних частин", полк. Лек-Вонк Тунґа. Переворотом керував Військовий Комітет, під відозвою якого підписались 14 генералів і 10 полковників — команданти всіх бойових військових формацій в Південному В'єтнамі. Відразу у своїй першій відозві вони заявили рішучу постанову продовжувати із збільшеною силою війну проти комуністичних партизанів, про що мали безпосередньо повідомити американського амбасадора в Південному В'єтнамі, Генрі Кебота Ладжа. У Вашинґтоні отримано першу радіо - вістку безпосередньо до Білого Дому з амбасади ЗДА в Сайґоні о год. 3-ій над ранком і тоді спеціяльний асистент Президента для справ безпеки МекДжордж Банді збудив Президента і подав йому вістку про ту важливу подію. У год. 6-ій вранці він особисто звітував Президентові, а в 10 год. відбулось надзвичайне засідання Крайової Ради Безпеки, на якому рішено вислати на води Південного В'єтнаму частини могутньої Сьомої Фльоти, на всякий випадок, якби внаслідку подій у Південному В'єтнамі було загрожене життя тамошніх 20.000 американців, у тому числі кругло 15,000 військовиків. Стаціоновані в Гонґ Конґу великі морські одиниці, між ними літаконосець „Генкок", негайно відплили, однак пізніші відомості ствердили, що ніхто з чужинців, зокрема американців, не потерпів від революційних подій в Сайґоні ніякої шкоди. Зате юрба спалила будинки англомовної і місцевої в'єтнамської газет, які були контрольовані урядом і боронили його політику. Тимчасова революційна влада, яку очолив найпопулярніший у В'єтнамі генерал Дуонґ Ван Мінг, абсольвент французької та американської військових академій, припинив важність конституції, розв'язав і так нечинний парлямент та проголосив вийнятковий стан. На нового прем'єра призначено віце - президента Нґкєна Нґоґ То, буддиста, про якого було

Нґо Дінґ Дієм

відомо, що він не погоджується з політикою Нґо Дінґ Дієма і його брата, але був безсильний будьщо вчинити для її зміни. През. Кеннеді відбув протягом минулої суботи ще два надзвичайні засідання Крайової Ради Безпеки. Він відкликав теж задуману подорож до Шикаґо на футбольний змаг Армії і Летунства, щоб бути в столиці з уваги на події в Південному В'єтнамі.

Хоч не появився з приводу тих подій ніякий офіційний американський комунікат, проте керівні чинники не скривали перед журналістами свого вдоволення з приводу упадку режиму Нґо Дінґ Дієма, якого диктаторський, назадницький і репресійний спосіб правління відштовхнув від нього народні маси і сприяв зростові комунізму. Тому в Сайґоні й інших містах Південного В'єтнаму упадок того режиму викликав велику радість. Тільки комуністична преса — в Москві й інших країнах — одностайно натаврувала нових державних правителів в Південному Вєтнамі, як „американських лакеїв", які ніби прийшли до влади внаслідку перевороту, затіяного і зааранжованого американцями. Американські керівні чинники у Вашинґтоні рішуче цьому заперечили, запевнюючи, що той переворот у Сайґоні заскочив Президента і всіх членів Уряду. Правда, вони признають, що в Південному В'єтнамі настала така напружена атмосфера, яка сприяла переворотові, тим паче, що Нґо Дінґ Дієм і його брат Нґо Дінґ Ню не давали найменшого послуху всім порадам і пересторогам амбасадора Ладжа, секретаря оборони Роберта МекНамари, голови шефів об'єднаних штабів ген. Максвела Тейлора і самого през. Кеннеді, який у пресовій конференції говорив про потрібні „зміни політики і мабуть осіб". Пані Нґо Дінґ Ню, яка все ще перебуває в Америці, склала в Лос Анджелесі перед журналістами заяву, в якій знову не виявила найменших познак автокритицизму ні критицизму у відношенні до поведення свого чоловіка і шваґра, а всю вину скинула на Америку, обвинувачуючи її в загині її родини. Державний Деартамент повідомив її, що її троє дітей в Південному В'єтнамі живі і що ЗДА готові допомогти у перевезенні їх до Риму. Пані Нґо інґ Ню хотіла полетіти до Сайґону на похорон свого чоловіка і шваґра, але вона вимагала від американських чинників ґарантії щодо особистої безпеки.

Як тільки буте проголошений склад повного нового уряду, ЗДА певне зараз же визнають його.

ЗАКОРДОННА ДОПОМОГА І ГРОМАДЯНСЬКІ ПРАВА ПРЕДМЕТОМ НАРАД СЕНАТУ

Вашинґтон. — В цьому тижні Сенат вестиме дебати над законопроєктом про закордонну допомогу, і ці дебати плянують вже тепер якнайдовше продовжити південно-демократичні сенатори, щоб цим способом було найменше часу на ухвалення законопроєкту про охорону громадянських прав. На нещастя для уряду південним демократам допомагає сенатор-демократ з Ореґону Вейн Морс, який є прихильником закону про охорону громадянських прав, але який бажає якнайбільше зменшити суму, призначену на закордонну допомогу. Південні сенатори відбули минулого тижня нараду, на якій вирішили продовжувати дебати над закордонною допомогою. Але сенатські демократичні провідники сподіваються, що цього тижня вдасться таки скінчити дискусію над закордонною допомогою, і тим способом приспішити час, коли можна буде почати працю над законопроєктом про громадянські права. В політичних колах переважає думка, що не вдасться це зробити ще в цьому тижні, бо до проєкту про закордонну допомогу зголошено коло 40 поправок, а сенатор Морс не погодився припинити, чи бодай зменшити свої заходи проти цього законопроєкту Морс поставив був внесок відослати цей проєкт назад до Комісії Закордонних Справ, але його внесок відкинули більшістю 46 до 29 голосів. Тепер він має поставити внесок, щоб зменшити суму призначену на закордонну допомогу на $385 мільйонів. Президент Кеннеді пропонував видати на цю ціль суму $4.5 більйона, але Палата Репрезентантів зменшила була цю суму на цілий один більйон, Сенатська Комісія привернула назад $700 мільйонів, але тепер виявляється, що важко буде переформувати в повному Сенаті суму $4 200-000 000. Справа виглядає так, що Сенат навіть не хоче вдоволитися зменшенням допомоги на $385 мільйонів, і домагатиметься ще дальшої редукції в цій справі. Тому цьоготижневі дебати в цій справі заповідаються дуже гострі. Справа проєкту громадських прав поволі полагоджується в Палаті Репрезентантів. Правнича Палатна Комісія має ще цього тижня вислати звіт до Комісії Правил, яка має переслати цей законопроєкт до Повної Палати Репрезентантів. Сенат має почати працю над цією програмою аж після того, як вона буде вирішена в Палаті. Дехто із сенаторів пропонує не чекати на схвалення проєкту в Палаті і почати працю вчасніше, але Сенат має ще вирішити інші проєкти, між ними справу закордонної допомоги.

Число затруднених в жовтні становило 69.8 мільйона

Вашинґтон. — Департамент Праці повідомляє, що в жовтні цього року число затруднених збільшилося від вересня на 300,000 і становило 69.8 мільйона (у вересні 69.5 мільйона), а число безробітних виносило в жовтні 3.4 мільйона, що становить 5.5 відсотка всіх робітних сил, а у вересні цього року число безробітних становило — 3.5 мільйона (5.6 відсотка всіх робітних сил). Цікаве те, що збільшилося число затруднених в нефармерських працях з 64.2 мільйона у вересні до 64.5 мільйона в жовтні. Президент Кеннеді заявив на пресовій конференції, що не можна виступати проти автоматизації праці, бо ж машини влегшують людині життя. Президент сказав, що в цій ділянці повинні співпрацювати уряд, власники бизнесів та робітничі організації. Найбільший відсоток безробітних є серед тих, що ще не мають 20 років.

Голова Республіканського Комітету про неможливість Ніксонової кандидатури

Вашинґтон. — Голова Крайового Республіканського Комітету конґресмен Вілліям Е. Міллер заявив на пресовій конференції, що це є „неможливо, щоб колишній віце-президент Ричард М. Ніксон кандидував на президента в 1964-му році. Міллер сказав, що він не знає ані однієї особи, яка старалася б підтримувати Ніксона як президентського кандидата. Також жадна партійна організація не видвигає особи колишнього віце - президента на свого кандидата. Але конґресмен Міллер вкінці таки сказав, що хоч воно тепер виглядає як „неможливе", то не можна вже тепер сказати, що номінація Ніксона на президентського кандидата є „не правдоподібна", хоч сам він вже кілька разів рішуче заперечував те, бо він сам не старатиметься про кандидатуру в 1964-му році. Конґресмен демократ із Скенстеді, Н. Й., Семюел С. Стреттон заявив в радіовому інтервю, що Ніксон таки буде республіканським кандидатом на президента в 1964-му році. Але, на думку цього конґресмена, Ніксон програє вибори до президента Кеннеді далеко більшою меншістю, як це було в 1960-му році, коли деякі стейти не голосували за Кеннеді з огляду на його релігію. Тепер ця причина відпадає.

11 осіб згинуло в Ню Йорку, коли авто впало до річки Гарлем

Ню Йорк. — Вночі з суботи на неділю тут сталася кастрофа, в якій згинули 11 осіб під час того, як авто в'їхало в сліпу вуличку над рікою Гарлем і зламало низьку бар'єру над берегом та впало у воду. В авті їхало 12 осіб, з яких тільки одна врятувалася. Згинули чотири жінки і 4 дітей, наймолодше у віці 15 місяців. Всі вони були на хрестинах. Катастрофа сталася в Бронксі, а жертви катастрофи були з Бруклина. Комісар автострад зарядив контролю подібних сліпих вулиць та комунікаційних знаків, бо в місці катастрофи не було напису, що це сліпа вулиця.

УКРАЇНСЬКІ ГРОМАДИ ВІДЗНАЧАЮТЬ РОКОВИНИ ЛИСТОПАДА МОЛИТВАМИ І КОНЦЕРТАМИ

Минулої неділі, 3-го листопада, в багатьох американсько-українських громадах відбулися врочисті академії і концерти для відзначення Листопадового Зриву — встановлення української влади у Львові переворотом 1-го листопада 1918-го року та створення Західньо - Української Народної Республіки, яка опісля, врочистим актом 22-го січня 1919-го року з'єдналася з Українською Народною Республікою над Дніпром в одну, ні від кого незалежну, суверенну і соборну Українську Державу. Врочистості почалися Богослуженнями в церквах в наміренні українського народу та відправами молебнів і опісля панахид за тих, що полягли в боях за волю України. В українських католицьких церквах філядельфійської архидієцезії відчитано під час Богослужень пастирського листа митрополита Амвросія Сенишина з Риму, присвяченого роковинам Першого Листопада. Священики виголошували відповідні проповіді. В Богослуженнях в багатьох церквах взяли зорганізовану участь учасники Українських Визвольних Змагань та організацій молоді, головно Пласту й СУМА, в своїх одностроях та зі своїми прапорами.

ЛИСТОПАДОВЕ СВЯТО В НЮ ЙОРКУ

Ню Йорк. — Листопадове Свято в цій метрополії відбулося в залі школи Вашинґтона Ірвінґа о год. 6-ій ввечері. Започатковано його співом американського й українського національних гимнів. Інс.п. І. Василишин відчитав Універсал УНР, а святочну промову виголосив д-р В. Палідвор. Мистецьку частину програми виконали Дівочий Хор Українського Музичного Інституту з Філядельфії під дириґентурою Ю. Оранського та при фортепіяновому акомпаніяменті О. Білик; фортепіянове сольо О. Омельського; сольоспів меццосопрано Ганни Шерей; скрипкове сольо Я. Ласовського; гостинний виступ Г. Минаїв, нашої співачки з Арґентини; оркестра УМІ з Ню Йорку під дириґентурою В. Цісика та при фортепіяновому акомпаніяменті М. Цісик, і деклямації вірша Романа Купчинського „Перше Листопада" у виконанні Н. Юрченко. Заля була в поважній частині заповнена публікою. Свято влаштував Об'єднаний Комітет Американсько-Українських Організацій, Відділ УККА, в Ню Йорку.

ЛИСТОПАДОВА АКАДЕМІЯ В ДЖЕРЗІ СИТІ

Джерзі Ситі. — Листопадову Академію в Джерзі Ситі влаштував місцевий Відділ УКК і вона відбулася в неділю 3 листопада, о год. 4-ій по полудні в залі Українського Народного Дому. Перед полуднем о год. 10-ій всч. о. Зеновій Бачинський відслужив у місцевій українській католицькій церкві св. Петра і Павла врочисту співану Службу Божу, прочитавши під час проповіді пастирського листа Митрополит Амвросія Сенишина. Після Служби Божої були відправлені Молебень і Панахида. В Богослуженнях взяли зорганізовану участь зодягнені в свої однострої члени місцевої Станиці Пласту та Осередку СУМА. Такі ж врочисті Богослуження з нагоди роковин Першого Листопада були відправлені в тому ж часі в місцевій українській православній церкві. Святочну Акдемію зпочатковано співом американського й українського національних гимнів, перший з яких виконала солістка Ірина Патрик при фортепіяновому супроводі Ліди Рудницької, а другий виконав мішаний хор „Боян" з Пасейку під дириґентурою Ярослава Костишина. Відповідну до нагоди молитву провів всч. о. Зеновій Бачинський, а відкрив свято коротким вступним словом голова Відділу УККА Володимир Білик. Святочну промову виголосив ред. А. Драган. Мистецьку частину програми виконали згаданий хор „Боян" з Пасейку під дириґентурою Я. Костишина, солістка Христя Карпевич при фортепіяновому супроводі М. Цісик та деклямації сумівки Анни Дидик, учениці Школи Українознавства Галини Кохановської та пластуна Богдана Галібея. Закінчено Академію співом „Не пора".

Сенатор Кітінґ і посадник Ваґнер за модернізацію іміґрантського закону

Ню Йорк. — Сенатор республіканець Кеннет Б. Кітінґ, в промові на прийнятті в справі Втікачів і Американської Конференції в справі іміґрації та громадянства в готелі Валдорф - Асторія, заявив, що ЗДА повинні вже раз скінчити з тим іміґраційним законом, який здійснюється на основі квоти, це значить, що до ЗДА допускається певну квоту іміґрантів з даної країни. Те саме становище зайняв також і посадник Ню Йорку демократ Роберт Ф. Ваґнер, який також промовляв на цьому прийнятті. Сенатор Кітінґ домагався скасувати давній закон, як несправедливий та дискримінаційний. Америка потребує тепер найздібніших людей, а давня іміґраційна система дивиться на країну походження нових іміґрантів, а не на те, що новий іміґрант може дати зі свого мозку та здібности. На прийнятті відчитано звернення призедента Кеннеді, в якому він інформує про основну засаду нового урядового іміґраційного законопроєкту.

Рокефеллер і Скрентон мають дбати про скріплення республіканської єдности

Дойлеслав, Па. — Голова Стейтового Республіканського Комітету Фред А. Йонґ, промовляючи на прийнятті для зібрання партійних виборчих фондів, запропонував, щоб губернатор Нелсон А. Рокефеллер з Ню Йорку і губернатор Пенсилвенії Вілліям В. Скрентон, як можливі кандидати на президента в 1964-му році — дбали про скріплення партійної єдности серед Республіканців. На думку Ф. Йонґа ці обидва губернатори є такими визначними особами в партії, що могли б бути провідниками для партії, бо Рокефеллер є, на думку Йонґа, провідним кандидатом на президента, а Скрентона вважають за можливого кандидата в найближчому році. Партія мусить іти до виборів об'єднана.

Вирятовано 11 „мертвих" рудокопів

Бонн. — В неділю 3-го листопада вдалося вирятувати дальших 11 робітників в копальні вугілля „Матильда", біля містечка Лянґеде в Долішній Саксонії. Тих 11 рудокопів були засипані під землею у глибині 200 стіп впродовж 10-х днів і їх офіційно проголошено вже мертвими. 24 жовтня ту копальню залили маси води. З-посеред 129 працюючих тоді робітників — 79 втекли і вирятувались відразу, сімох вирятовано в 24 години пізніше, трьох в тиждень від катастрофи, а тепер ще отих 11. Відновлено рятункову акцію, але нема надії віднайти живими решту 29 осіб.

Військове перемир'я між Марокко і Альжиром зламане — нові бої

Рабат. — Підписане в минулий четвер в столиці Малі Бамако військове перемир'я між арабськими Марокко і Альжиром і їх кордонних боях, що почались були 8 жовтня ц. р., було порушене зараз же наступного дня. Мароккканські джерела оскаржують альжирців, що вони заатакували важким зогнем артилерії марокканське містечко Фіґвіґ, яке ніколи не було предметом кордонного спору. Марокканський король Гассан II казав своєму тамошньому гарнізонові очистити те 8.000-не містечко і заповів, що не вживатиме відплатних заходів. жиром в їх кордонних боях, Однак марокканці те містечко відібрали й боронятьпроти нових , сильних атак альжирців. Зате альжирці закидають марокканцям, що ті повели бої проти альжирського містечка Бені Уніф. Між обома сторонами відновились пропаґандивні атаки, дармащо офіційно досі не відкликано перемир'я. Марокко старається передати справу на розгляд Ради Безпеки Об'єднаних Націй.

На Ватиканський Собор будуть запрошені обсерваторки-жінки

Рим. — За твердженням газет Ватиканська Курія рішила додати до теперішніх 10-ох совєтських обсерваторів Вселенського Собору ще 5 жінок. 24 жовтня архиєпископ з Назарету Джордж Гакім критикував проєктований текст декрету „Про Церкву", що в ньому цілком промовчується ролю жінок у Церкві, наче б їх не було на світі й між вірними. В минулий четвер єпископи Джіоконжо Ґротті з Бразилії виступив на Соборі не тільки за участю жінок у ролі обсерваторок, але й із правом активної ролі в нарадах. Згадані 10 світських обсерваторів походять з 6-х різних країн. Так само покликані туди жінки репрезентуватимуть католицькі організації з різних країн. Американська преса натякає, що одною з отих обсерваторок буде пані Джозеф МекКарті з Сан Франсіско, президентка Крайової Ради Католицьких Жінок в Америці. В минулу п'ятницю не було засідання Собору, бо це було свято Всіх Святих.

У Греції опозиція виграла вибори

Атени. — Опозиційна партія Центральна Унія виграла в минулу неділю 3-го листопада парляментарні вибори в Греції, перемігши дотеперішню керівну Національно-радикальну Унію кол. прем'єра Константина Караманліса. З-посеред 5,600.000 виборців — голосували 5 мільйонів греків. Центральна Унія Джорджа Папандреу дістала 42.2 відсотків голосів, Національно-радикальна Унія 39.4 відсотків, з'єднана демократична лівиця 14.7 відсотків, а комуністи — 3.7 відсотків. Грецький парлямент нараховує 300 членів. Остаточний поділ мандатів ще невідомий. Прем'єром на час виборів був кол. голова Найвищого Суду в Греції Стиліянос Мавромахліс, який зречеться, коли будуть відомі остаточні вислідп виборів, на основі яких король десигнує нового прем'єра.

ОДРУЖИЛИСЬ ДВОЄ СОВЄТСЬКИХ АСТРОНАВТІВ

Москва. — Совєтські астронавти майор Адріян Ґ. Ніколаєв і капітан Валентина В. Терешкова повінчалися в минулу неділю 3 листопада ц. р. Після короткої цивільної церемонії за совєтським зразком — відбулось для них на Кремлі прийняття на кругло 300 осіб, на якому Хрущов кількакратно проголошував різні тости

Національні групи пікетуватимуть совєтське прийняття в Ню Йорку

Ню Йорк. — У найближчий четвер, 7-го листопада, тут у приміщенях совєтської місії до Об'єднаних Націй при Парк Евню і 67-ій вулиці має відбутися прийняття для закордонних дипломатів з нагоди роковин „Октябрської революції", яка повалила царський деспотизм і на його місці встановила народовбивчу комуністичну диктатуру в Росії, підкоривши їй опісля збройною аґресією та розбоєм багато неросійських народів. Поодинокі національні групи, в цьому і українська, плянують влаштувати з цієї нагоди — в межах зобов'язуючих законів — демонстративне пікетування приміщень, у яких відбуватиметься прийняття. Пікетування почнеться о год. 6:30 ввечері з метою запротестувати проти колишньої і продовжуваної совєтської аґресії та комуно - московського поневолення багатьох вільних колись націй, між ними й української, що перша впала жертвою большевицької аґресії, як і проти нових аґресій Москви. Демонстрація повинна б з одного боку звернути увагу дипломатичних представників світу на змагання поневолених Москвою народів до волі і незалежности й так допомогти цим народам у їхніх змаганнях

„Тризуб" переміг і далі очолює Лігу

„Тризуб" переміг минулої неділі, 3 листопада у Філядельфії свого місцевого противника „Юрик Тракерс" 4:0 у мистецьких змаганнях Американської Футбольної Ліґи. Стрільцями воріт були: Ілай та Яковина в першій півгрі і Чижович та Ферейра в другій половині. Цілі змагання проходили під сильною перевагою „Тризуба" над дружиною противника, яка мимо скріпленого складу була безрадна в обличчі безперервних атак. Вислід зустрічі не віддзеркалює перебігу гри, в якій багато ворітних нагод не використали напасники „Тризуба". Футболісти „Тризуба" ведуть тепер в показнику Американської Футбольної Ліґи точками 13:3 та відношенням воріт 24:7.

„Чорноморська Січ" в Нюарку втратила минулої неділі перші точки в першостях Американської Футбольної Ліґи, коли програла на виїзді в Бостоні змагання зі сильною одинадцяткою Бостон С. К. вислідом 0:1. Рішальні ворота впали в останній хвилині.

Сорок хвилин другої половини грала „Січ" в десятку, бо суддя виключив одного її змагуна. Дружину „Ч. Січі" привітали на грищі квітами представники місцевого осередку СУМА.

УСК Ню Йорк здобув на виїзді в Юніон, Н. Дж. перемогу 3:1 над німецькою одинадцяткою С. К. Елизабет у змаганнях за першість „Великої Десятки" Німецько - Американського Футбольного Союзу. Ворота для УСК-у здобув Сметґирст з подачі Ради, опісля Скірка з вміло виконаного карного, та треті знову Смертґирст після акцій Масний-Скіра. Найкращими змагунами УСК-у були Скіра і Цап та, як звичайно, воротар Ядловський.

В АМЕРИЦІ

● **На зборах** представників Американських Хірургічних Коледжів доповідали про те, що тепер щораз більше вдаються перещеплювання різних людських органів, і вже випробовують перещеплювати печінку та легені.

● **Об'єднані Нації** рішили продовжити свою т. зв. „обсерваційну місію" в Ємені, яку задумували відкликати з уваги на брак — грошей для неї. Об'єднана Арабська Республіка яка своїм військом, інтригами і грішми підтримувала лівий переворот в Ємені проти тамошнього прозахідного короля, і Савді Арабія, яка підтримувала єменських монархістів, погодились оплачувати кошти тієї місії ОН. Все одно та місія безсильна, бо названа Арабська Республіка далі, всупереч умові зберігає в Ємені найменше 22.000 свого війська.

У СВІТІ

● **Вселенський Собор** приспішить свої наради. Дотепер спершу голосовано за принципи в кожній справі, потім за додатки та щойно вкінці за текст кожної справи, що має ввійти в декрет „Про Церкву". Рішено упростити й приспішити цю процедуру. Теперішня сесія Собору почалася 29 вересня ц. р. і повинна скінчитися 4 грудня цього року.

● **Лідер англійських консерватистів** в палаті громад, Айен МекЛід, який зрікся після того, як на нового прем'єра Британії призначено лорда Гюма, став редактором впливового тижневика „Спектатор".

● **До парляментарних виборів в Японії,** які відбудуться 21 листопада ц. р., станули 357 кандидатів урядової Ліберально-демократичної (консервативної) партії, 198 опозиційних соціялістів і 118 „інших", між ними комуністів, але це число всіх кандидатів зросте ще до кругло 800 осіб. Вони борються за 467 мандатів у нижчій палаті парляменту.

СВОБОДА SVOBODA
український щоденник UKRAINIAN DAILY
FOUNDED 1893
Ukrainian Newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St., Jersey City, N.J.
Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N.J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for by Section 1130 of Act of October 3, 1917 — authorized July 31, 1918.
Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.
Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City & Foreign Rates: One year $14.00: six months $7.5;0 three months $4.00. For UNA members monthly 65¢
Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Сіті і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.
Чеки і mony orders висилати на: "Svoboda"
Адреса: "SVOBODA," P. O. Box 346, JERSEY CITY 3, N.J.

Переворот у Сайґоні

Коли минулої п'ятниці вранці радіо принесло коротку вістку про військовий бунт у Південному В'єтнамі, то, при всій сенсаційності тієї вістки, вона не була великою несподіванкою. Навпаки, можна було дивуватись, що так довго треба було чекати на реакцію південнов'єтнамських військових кол супроти політики тамошнього уряду.

У Південному В'єтнамі створилась віддавна парадоксальна ситуація. Коли вісім років тому, під кінець жовтня 1958-го року, прем'єр Нґо Дінг Дієм усунув від влади голову держави Вао Лаї, проголосив Південний В'єтнам республікою і став першим її президентом, ЗДА підтримали його, як енергійного й фанатичного антикомуністичного лідера. І підтримували його без уваги на багато дуже неприсмних рис, що характеризували його режим: панування родинної кліки, диктаторський підхід і методи, невизнавання ніякої опозиції, нехтування соціяльно - економічними реформами, марнотратне господарювання отримуваною з Америки грошовою допомогою. Американці все це йому вибачали, вважаючи, що всі ті хиби рівноважить одна його прикмета — антикомуністична завзятість. Тому американські керівні чинники і широка публічна опінія в ЗДА в кінці лютого минулого року прийняли радше до відома вістку про здавлення військового бунту.

Але від травня цього року ситуація почала раптово змінюватись. Безпосередньою причиною цього була подія, коли військо обстріляло демонстрацію буддистів у місті Гуе на тлі спору за вивішування буддистських прапорів. Впало тоді 9 демонстрантів, за смерть яких уряд не хотів взяти на себе відповідальности. Почалися масові демонстрації буддистів у різній формі, зокрема — у формі самоспалювання на публічних місцях на знак протесту проти режиму. 21-го серпня ц. р. уряд зареаґував військово - поліційними рейдами на пагоди й масовим виарештовуванням буддистів, які нібито плянували державний переворот. Поліційні репресії застосовано також проти студентів, середньошкільників і інтелектуалів за опозицію. Ніколи не було відомо, скільки буддистів, студентів і професорів опинились у концентраційному таборі.

Амбасадора ЗДА Фредеріка Нолтена, який завжди палко підтримував уряд Нґо Дінг Дієма, навіть у конфлікті з буддистами, відкликано, і на його місце призначено колишнього амбасадора в ОН за Д. Д. Айзенгавера, Генрі Кебота Ладжа. Однак, він теж не зумів переконати Нґо Дінг Дієма та його брата, що їх внутрішня політика помилкова і що годі виграти війну з комуністичними партизанами, не маючи за собою народних мас. Америка опинилися в дуже незручній ситуації: її престиж і життьові інтереси були заанґажовані в обороні волі Південного В'єтнаму, — водночас тамошній уряд перевів, наприклад, елітарну військову формацію, вишколену спеціяльно для партизанських боїв американцями, за американські гроші й із американською зброєю — для виконування поліційної охорони уряду проти його внутрішніх противників. Поліцисти побивали американських журналістів, а пані Нґо Дінг Ню явно виступала проти Америки й лаяла навіть військовиків ЗДА у В'єтнамі. Ясно, що в тій ситуації престиж Америки падав в очах самих в'єтнамців і всіх інших азійських народів, які найбільше шанують — силу.

Колись „незаступні" Нґо Дінг Дієм і його родина стали завадою для успішного поборювання комунізму. Майбутність покаже, чи минулотижневий військовий переворот у Південному В'єтнамі став зворотним пунктом на краще.

Виховне значення... розстрілів

Уже багато разів бувало в історії під час господарських і політичних криз і крахів у тих чи інших країнах з тоталітарними режимами, що керівники тих режимів, усякого типу тирани і диктатори, намагалися звалювати вину за кризи і крахи, за всі внутрішні та зовнішні труднощі на Богу духа винних людей, шукати жертвенних козлів за свої ж власні злочини та помилки. В такий спосіб диктаторські режими розпочинали всякого роду показові процеси, вішали й розстрілювали людей, зловлених на якихось проступках чи спекуляціях.

Подібні тенденції скинути з себе вину за важку харчову кризу в країні, за недостачу товарів щоденного вжитку і за всі злидні населення проявляються тепер і серед кремлівських самодержців. Приховуючи від поневолених ними народів дійсні причини господарського краху — свою власну безгосподарність і банкрутство в різних ділянках господарського й громадського життя, Хрущов та його партійні соратники започаткували чергу показових процесів проти всякого роду „спекулянтів і розкрадачів державного та громадського майна", навіть процесів за різні злочини, доконані під час другої світової війни, хоч від того часу минули цілі десятиліття.

Так, 24-го жовтня закінчився в Краснодарі на Кубані довготривалий показовий процес проти кількох совєтських громадян, що були учасниками гітлерівських каральних загонів на Білорусі і на Кавказі, проявляючи в багатьох випадках нелюдську жорстокість. Вісім з-поміж них засуджено до розстрілу а одного — на 15 років ув'язнення.

Цей процес, хоч і мав політичне тло, був чисто показовим, обрахованим на те, щоб викликати прихильність до комуністичного режиму, який, мовляв, не вагається навіть по багатьох роках справедливо покарати за злочини проти людяности. Згаданий процес відбувався в присутності зігнаних на судову залю робітників та колгоспників і був широко реферований в усіх совєтських газетах.

Ще більше показовий характер матиме заповіджений перед Найвищим Судом РСФСР у Москві процес „банди хабарників, спекулянтів і розкрадачів народного майна", на якому судитимуть прилюдно, з широким розголосом, кількох совєтських громадян, здебільша жидівського походження, які торгували трикотажними та іншими машинами, а також усякими товарами щоденної потреби, заробляючи на цьому сотки тисяч рублів новими грішми. Другий такий процес має відбутися також у Москві, і на ньому будуть судити різних „спекулянтів" за „антидержавну діяльність". Подібні процеси відбулися недавно у Львові та в інших містах СССР і закінчилися смертними вироками.

Заповідаючи наперед показові процеси, — досі таких заповіджень не практикувалось — совєтська преса пише, що увага, яку приділяють совєтські найвищі суди до такого роду справ, „має величезне виховне значення". Визначаючи так ролю цих процесів, совєтські чинники підтверджують, що їм йде тут головним чином про те, щоб вину за харчові і побутові труднощі відводити від режиму і звалювати виключно на спекулянтів та хабарників. Тими самими мотивами керується совєтська преса й у своїх тепер щораз частіших вимогах карати якнайсуворіше колгоспників і колгоспниць за крадіжки збіжжя та інших продуктів із поля і за „розбазарювання" харчів. Висуваючи такі вимоги, совєтський режим хоче скласти на бідолашних колгоспників вину за спричинену головно безгосподарністю партії й режиму харчову кризу. Коли нема вже чим виправдатися, тоді треба „виховувати" людей — розстрілами...

Марія Туркало

УКРАЇНА В 1963 РОЦІ

(1)

В останньому числі „Юкрейнієн Кводерлі", що його видає УККА, вміщено надзвичайно цікаву статтю під назвою „Україна: 1963". Цю статтю написав Лев Гейман із слів Лева Бродського, що виїхав з України в лютому ц. р.

Л. Бродський оповідає, що до самого виїзду за кордон він працював у Києві, як заступник директора української студії хронікальних і документальних фільмів.

Він не оповідає докладно, як йому вдалося виїхати, щоб не пошкодити особам, які спричинились до того, тільки коротко каже, що за 15 000 рублів фіктивно одружився з якоюсь полькою і дістав дозвіл виїхати до Варшави, а звідти вже легше було перебратися на Захід.

Для того, щоб зібрати 15 000, він крав фільми із студії й продавав їх на чорному ринку. Це було велике ризико, але, за його власним висловом, він готовий був на все, навіть на вбивство, аби вирватись із Совєтського Союзу. Зрештою, всі роблять так само, бо в СССР „хто не краде, той не виживе".

Основна нитка його оповідання — національна політика московського уряду супроти республік, що входять до складу СССР, насамперед України.

На папері Україна має свій уряд, своє міністерство закордонних справ і всі установи потребні для нормальної держави. Але протягом останніх років не випродукувано там жадного документального фільму українською мовою. Навіть останні новини, призначені для провінційних кінотеатрів і телевізійних стацій — виходять російською мовою. „Карпатська Рапсодія" — фільм з життя гуцулів — єдиний документальний фільм, де є трохи української мови.

Київській Студії Художніх Фільмів і Ялтинському Центрові Розвагових Фільмів дозволено вживати одне чи два речення українською мовою, коли без цього не можна було обійтися. Василь Івченко, один із керівників Київської Художньої Студії, дістав нагороду за фільм „Лісова пісня" за поемою Лесі Українки. Але ніхто не знає, як важко було фільмувати український епос російською мовою, вкрапляючи де-не-де пару „чистих" українських речень.

У всіх фільмах цієї студії всі герої — військові старшини, комісари, дівчата — взагалі всі позитивні персонажі говорять російською мовою. Неґативні персонажі говорять жарґоном. Українську мову дозволено тільки для спеціяльних персонажів, — простих людей, звичайно вусатих візників, придуркуватих прошаків або напівдиких лісових мешканців. Мета всього того — довести, що тільки неписьменні та некультурні особи розмовляють по-українськи, а мова інтеліґенції, навіть української, — російська.

Очевидно, що кожний, хто вживає української мови, не може мати успіху в своїй кар'єрі. Студенти, що не знають добре російської мови, не можуть продовжувати студій, офіцери не дістануть вищої ранґи. Журналісти, письменники, правники мусять знати російську мову, а вже на другому місці українську.

Чому русифікація України така важлива для Москви? Бо Кремль намагається викоренити будь-який вид національного думання. Наприклад, для жидів дозволено тільки жидівський жарґон. Вживання старогебрейської мови (гібру) вважається за державний злочин і карається 10-12 роками концтабору, бо вважають, що гібру — це мова сіоністів, а Москва дивиться на жидівський національний рух, так само, як і на український рух, як на свого найбільшого ворога.

Твори Шевченка, Франка та інших українських письменників перекладають на російську мову і поширюють по всій Україні. Українські пісні часто співають російською мовою, або перелицьовують на якусь спримітизовану малоросійсько - українську сумішку.

Те саме роблять й на Білорусі. У Латвії, Литві та Естонії, а також у Грузії, Вірменії, Азербайджані та у п'ятьох мусульманських країнах Середньої Азії процес русифікації так енергійно не форсується.

Дві інші жертви — Молдавія і Казахстан: їх спішно перетворено на республіки, де цілком запроваджено російську мову, як державну. Татари, буряти, монголи та черкеси на черзі до цілковитої русифікації. Решту республік залишено на кінець Але Україна стоїть на першому місці, яку Москва намагається зрусифікувати якнайшвидше.

Совєтська система залишилась та сама, але методи Кремлю кардинально змінилися. Тепер уже нема масових арештів, масових депортацій, але в малих маштабах „леґальні репресії" існують.

Л. Бродський об'їздив усі куточки України, збираючи матеріял для своїх фільмів, і добре знає ситуацію.

Він каже, що за одну з форм русифікації править переселення українців до Росії, а росіян на Україну. З 42-ох мільйонів українців тільки 32 мільйони живе в Україні, а близько 7 500 000 росіян переселено в Україну. Особливо це помітно в Києві і в південних районах. Такі міста, як Одеса, Симферопіль, Севастопіль, Ялта, Керч і Жданів, більше російські, як українські. Ситуація в Києві, Донецьку, Миколаєві, Херсоні та Харкові 50 на 50, хоч щораз більше росіян приїздить сюди кожного року. Чернігів, Канів, Запоріжжя, Кіровоград, Львів, Рівне, Черкаси, Кривий Ріг, Тернопіль, Станиславів, Дніпропетровське та Полтава — все ще українські міста, хоч також мають чимало росіян.

Якщо, згідно з підготовленим пляном, 10 мільйонів українців буде переселено на Схід, а їх замінять 12 мільйонів росіян, то в Україні залишиться 25 мільйонів автохтонів, переважно по селах.

Що примушує українців кидати рідну землю й їхати у світ-за-очі? На початку запланованої переселенчої програми, в 1945-49 рр., понад мільйон українців, запідозрених у симпатіях до німців і до українських націоналістів, переселено до Центральної Азії та Сибіру. Багато виїхало добровільно, приваблені обіцянками ліпших умов життя або бажаючи заховатись якнайдалі від „всевидющого ока" НКВД.

Молодих українських фахівців по закінченні високих шкіл, як правило, посилають на працю до Центральної Росії або, найчастіше, до Сибіру чи Середньої Азії, а їхню мізерну „житлову площу" резервують для присланих з Росії фахівців...

Тепер близько мільйона українців живуть у Казахстані, мільйон у Киргизії, Узбекістані та Туркестані, півмільйона — на Північному Кавказі і близько двох мільйонів — на Сибіру.

Коли я приїхав на Захід, оповідає Бродський, мене здивувало, що люди тут не знають про зміни, які відбулись у Совєтському Союзі. Вони досі уявляють Україну такою, як була вона за Сталіна. Ті часи минули, мабуть, безповоротно. Правда, і тепер трапляється, що люди зникають, і НКВД не забуло своїх методів, як „промивати мозки", але хрущовські методи м'якші і тому небезпечніші. З московського погляду сталінські методи себе не виправдали і національного духу не знищили. Теперішні методи ефективніші і тому страшніші.

Треба визнати досягнення в індустріялізації, технологічній та фаховій освіті і розбудові залізниць, портів і шляхів. Однак, все це робиться в інтересах цілого Совєтського Союзу. Москва не могла б існувати без української пшениці і кукурудзи, без залізної руди та вугілля, без українських суднобудівельних та тракторних заводів, без українсько м'яса, цукру, яєць, масла, молока та овочів.

У ЛИСТОПАДОВІ РОКОВИНИ

(Промова, виголошена в рямках української радіопрограми в Сиракюзах 3-го листопада 1963-го року).

Минуло 45 років від історичного Першого Листопада 1918-го року.

Ця дата започаткувала нову добу в нашій історії — добу збройної і політичної боротьби за відновлення державности української нації, — боротьби, яка у своїх численних формах триває й донині.

Українській еміґрації поза межами Батьківщини, зокрема тут, в Америці, конечність цієї боротьби пригадали події останніх днів.

Одною із них був з'їзд еміґраційної американської Полонії у Філядельфії, на якому в ухвалених резолюціях польська політична еміґрація домагається ревізії умов прилучення Львова і Галичини до Совєтської України та їх влучення до Польщі, із рівночасним задержанням західних пограничних земель по лінію Одри - Нісси, які припали Польщі у другій світовій війні.

Другою подією був наскрізь неприхильний до української справи виступ газети „Вашинґтон Пост" у зв'язку з недавнім посвяченням у столиці ЗДА площі під пам'ятник Т. Шевченка. Мало того, що автор редакційної статті, яку він зневажливо затитулував — „Шевченкова афера", виступає проти побудови пам'ятника Шевченкові у Вашинґтоні, — він також зневажливо висловлюється про українські аспірації до національної свободи і державности.

І ось саме тепер, у роковини Листопадового Зриву, ці дві події повинні стати вказівками для визначення дальших завдань українців у діяспорі.

Ці факти повинні освідомити нас, що для справи визволення України з-під чужого ярма наша політична еміґрація у вільних країнах світу ще багато мусить попрацювати.

***

Нам попали до рук пожовклі листки з святочною промовою славної пам'яті Луки Мишуги, довголітнього редактора „Свободи", великого українського громадянина і патріота, яку виголосив він у 1928-му році в десятиліття Першого Листопада.

У тій промові покійний Мишуга говорив: „Листопадові дні знайшли відгук і тут, за океаном. На листопадові бої під Львовом відізвалися тут, за морем, дві еміґрації: польська і українська. Що зробили українці — відомо, але може не всім відомо, що зробили американські поляки, щоб рятувати Львів для Польщі".

Далі сл. п. Лука Мишуга навів високопатріотичні слова польського учасника боїв за Львів — Александра Пєтшиковського з Шикаґо, якими він підкреслював історичну заслугу польської еміґрації в Америці в тому, що вона вислала під Львів 25 000 своїх синів і склала величезні гроші на потреби Польщі в боротьбі з українцями, які вже тоді провадили війну проти московських комуністів.

За словами Пєтшиковського — сказав доповідач — польські поворотці з українсько-польської війни за Львів і Галичину привезли із собою тільки дві пам'ятки: малу книжку, яку їм роздали, коли вони від'їжджали з Польщі, а на тій книжці напис: „Тим, що не забули!" Другою пам'яткою для польських вояків був хрест заслуги з відповідним написом. Польський патріот каже, що „з того напису вчить тепер американський поляк свою дитину розпізнавати перші польські букви".

Доповідач продовжував: „Американські поляки вислали під Львів 25 000 галерчиків, а американські українці не вислали ні одного стрільця. Американсько - польські жовніри склали мільйони марок на польську „позичку відродження", а серед американських українців не знайшлося й сотки, щоб склали по 100 долярів на дім українських інвалідів у Львові.

З того всього доповідач зробив висновок: „Чи можемо дивуватись, що земля наша в чужих руках? Зрозуміймо, що в боротьбі з окупантом мусять взяти участь всі українці, де б вони не жили! Тоді напевно побідимо! 25 000 американських поляків видирало нашим братам нашу рідну землю. Але я свято вірю, що ту землю дістанемо назад, коли в наступній війні почуємо ще раз свої гармати і побачимо своє військо, побачимо там, під Львовом і Києвом, теж 25 000 вояків — синів американських українців!"

Так говорив великий український патріот 35 років тому.

Застановімся сьогодні, наскільки ці слова актуальні й тепер, коли тут — у країні волі, далі кують неволю Україні, дармащо комуністична неволя загрожує проковтнути решту вільного світу.

М.Л.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

Про хліб для українців

У „Свободі" з 26-го жовтня у фейлетоні Ікера є — на мою скромну думку — вислів, якому варто присвятити увагу: вислів на тему продажі хліба Совєтам. Може справді варто попробувати нам закупити трохи хліба й у добродійній формі, через Червоний Хрест, приділити на кожне село по якій часточці, але впевнитись, що це буде для українців. Думаю, що також американці нам допоможуть, якщо справа поведеться як слід. Від себе деклярую $100 на початок нашого діла, а якщо це нам вдалося б, пожертвую більше.

Д. Галушка
Лейквуд, Н. Дж.

Ще в справі митр. Яхимовича

Свого часу вмістив я був у „Свободі" декілька своїх міркувань щодо місця народження митрополита Яхимовича. В літературі про митр. Яхимовича поширене твердження, що він народився у підльвівському селі Підберізці, в чому я — як уродженець цього села — почав сумніватися.

Мої сумніви змусили мене зайнятися цією справою докладніше. В результаті досліджень я набрав таки переконання, що Підберізці не були місцем народження митр. Яхимовича. В такому дусі я й написав статтейку до „Свободи". На мою статтейку відізвався мій земляк п. Михайло Маркевич (див. „Свобода" з 20-го вересня ц. р.), який — як виходить з його писання — схиляється до думки, що митр. Яхимович народився таки в Підберізцях. У п. Маркевича звідкись взялось переконання, що гробовець, який знаходиться на старому цвинтарі в Підберізцях, належить батькам митр. Яхимовича і що його будував сам митрополит.

Перед тим, як дати відповідь п. Маркевичеві, я звернувся до рідних в Україні, щоб вони перевірили, кому цей гробовець належить. Одержавши з України відповідь, можу заявити, що згадуваний п. Маркевичем гробовець Яхимовичам — не належить. Належить він іншій родині, з якої вийшов один священик, але його прізвище зовсім інше. Маю ще підтвердження від живих старих підберезжан, що прізвища „Яхимович" в Підберізцях і вони вже не пам'ятають.

А тепер ще декілька слів про прізвища із суфіксом „ич". Писав я, що не пригадую собі, чи в Підберізцях взагалі були прізвища з таким суфіксом, на що п. Маркевич — в доказ того, що такі прізвища були, — навів своє прізвище і прізвище батькового хресного батька (Федорович). Прізвище „Маркевич" мені відоме. Але відоме для мене є й те, що Маркевичі не були, що так скажу, автохтонами Підберізець. Дід п. Маркевича був дрібним державним службовцем за Австрії і, — працюючи в Підберізцях, там таки поселився. Хрестячи свого сина, взяв він напевно собі кумів з місцевости, з якої сам походив. Отже і прізвище „Федорович" не підберезецьке. Тому ще раз насмілюся сказати, що не пригадую собі в Підберізцях прізвища з суфіксом „ич" (коли не рахувати прізвища „Маркевич"). Однак, такі прізвища могли колись бути, про що свідчить одне неофіційне прізвище „Сварич". (Крім офіційних прізвищ, записаних у документах — в Підберізцях, подібно, як і в інших селах, були ще неофіційні прізвища, якими люди себе „кликали"). Порушую справу прізвищ тому, що для ономаста така справа має своє значення.

Переходячи до висновку, ще раз повторюю думку, що митр. Яхимович народився радше в селі Підбірці біля Львова, а не в Підберізцях.

М. Л-а

Степан Куропась

Я ВІДВІДАВ УКРАЇНУ

(8)

Комплекс університетських будівель з центральним будинком і двома крилами, злученими під кутом 90 ступнів з центром, представляє гарний архітектурний масив на взір вишиванки. Між крилами влаштовано хідник, а по боках — квітники. Всередині — авдиторії, кабінети професорів, коридори. На окрему увагу заслуговують склепінчасті залі, кожна з іншим освітленням і мозаїкою.

Декан жалів, що прибули ми під час вакацій, коли в будинках провадиться ремонт, і тому не можемо побачити всієї краси всередині. І дійсно, навіть статую Ольги Кобилянської оглядали ми на коридорі, куди її примістили на час ремонту.

За палатою митрополита в саду, чи пак в парку, бачили ми пам'ятник архітекта Главка. Тут же під яблунями дівчата, а окремо від них хлопці приготовлялися до вступних іспитів.

Запитань професорам ми не ставили. На їх просьбу я загально оповів про систему навчання в американських університетах. Два молоді професори з місця зауважили, що добре було б, якби з Америки прислали на студії до чернівецького університету студентів-українців. „Ми — сказали вони — маємо вже студентів з Канади і з Гани, то чому від вас нікого у нас нема?"

Відвідали ми також у Чернівцях літній театр в парку ім. Шевченка, де виступала експериментальна студія з сатиричною пантомімою. Програмки цієї вистави видруковані були російською мовою.

В цій пантомімі виступали совєтський солдат, капіталіст Джан Булл (Англія) і дядько Сем (ЗДА). Труп реваншиста-гітлерівця в уніформі есесівця з поміччю Джана Булла і дядька Сема приходить поволі до життя. Совєтський солдат, зауваживши це, бере гітлерівця за ковнір і кидає в бочку, а капіталістам грозить пальцем. Опісля він відходить, капіталісти витягають гітлерівця з бочки і відбувають з ним нараду. Коли совєтський солдат надходить знову, всі три зі страху падають на землю. Солдат хапає гітлерівця, дає йому прочухана і кидає в бочку, а дядька Сема і Джана Булла виганяє мітлою зі сцени.

На нас звернули увагу, чому ми не плескаємо, як інші глядачі, невже не маємо страху перед владою.

Подорожуючи по СССР, я зауважив серед офіційних совєтських урядовців страх перед німцями. Тож, на мою думку, Москва ніколи не згодиться на злуку обох Німеччин. Через те й Америці дістається, мовляв, вона підтримує німецьких фашистів. „Пощо ви, — казали нам москалі в Одесі і Харкові, — посилаєте до нас шпигунів і чого ви самі приїхали, коли наших людей до Америки не приймаєте". Шкода було їх переконувати в противному — не вірять.

У Чернівцях, як і у Львові, влаштовано для нас прощальну вечерю. Частували шампанським, горілкою і шашликом. Ми співали „Реве та стогне", і молдавани та жиди, що сиділи в ресторані, дивувалися, що це за люди співають, а гуцульська оркестра нам помагала, бо добрих співаків серед нас не було.

Були між гістьми і українці. Один молодий учитель просив мене замовити йому „Свободу". Хотів зараз дати гроші. Казав, що одержує з Канади „Українське життя".

— Не знаю, чи вам можна в Чернівцях читати „Свободу", — зауважив я.

— А хто нам має дозволяти? Ми тут вільні, — відповів він утертими словами совєтських пропаґандистів.

Перед виїздом наші жінки хотіли були зайти до „сальону краси", але коли побачили ту примітивну „парикмахерську" в темному кутку нашого готелю, то відхотілося їм помолодніти.

З цікавости зайшов я до кіна подивитись на фільм „Безхарактерний мужчина". Хоч квиток коштував півтора рубля, заля була повна. До кіна після початку вистави не впускають. На квитку зазначено місце і ряд, а нижче дрібними буквами: „На вечірні сеанси дітей до 16 років не допускається" і — „квиток треба зберігати до кінця сеансу".

Перед виїздом з Чернівець одна модно одягнена дама-московка питала мене, чи нема у нас американської кави або мила.

Напередодні виїзду зустріли ми людей з Тернополя. Вони питали нас, чи не бачили ми у Львові одного славного колгоспника, що за один рік виплекав 2 000 свиней. Його часто туристам показують, і він розповідає їм про свою „техніку".

— А хіба це можливо таку кількість свиней у колгоспі одній людині виплекати? — запитав я.

На це мені відповіли:

— Можна лише в уяві начальства, а проте той герой виступає з лекціями та їздить на курорти. Людина добре живе, і люди зачинають вірити в його успіхи і стараються й собі в колгоспах цього дійняти.

Вирушили ми о 9-ій годині вечора через Новоселицю, Могилів до Києва. Вагон, у якому ми їхали, мав дерев'яні полиці, на яких можна було спати, підстеливши тоненькі матраци і подушки. Можна було спати також на лавах, на яких ми вдень сиділи.

З самого початку мали ми неприємну пригоду. Коридором часто проходжувався бундючний начальник потягу, який мав у нашому вагоні окремий переділ з голосниками, радіоприймачами і різними контрольними апаратами, до тейпрекордера включно. З нами їхала американка українського роду, Луїз, яка не говорила й не розуміла по-українськи. Вона їхала зі своєю матір'ю-вдовою, яка теж народилася в Америці. Була це весела дівчина, за Україну нічого не знала, але у Львові ревно плакала, коли всі плакали. У Львові роздала 300 дол. своїй рідні, лемкам, що приїхали з Тернополя. У Варшаві для земляків з „одзисканих зєм", які приїхали на зустріч, також не жалувала грошей. Вона має в Ню Йорку добру працю в одній з летунських ліній.

Луїз хотіла пожартувати з цим пузатим начальником потягу і легенько вдарила його в дашок кашкету. Але вийшло це так нефортунно, що кашкет злетів йому з голови. Начальник дуже образився. Почав кричати, лаяти Америку і американців, мовляв, ніякої культури у них „нєт", а до Луїз сказав: „Я вас сейчас моґу с поєзда снять — понялі?" Розуміється, Луїз нічого не „поняла", але сказала „сорі". Це не помогло, і пані Шумейко з Іриною мусіли перепрошувати, мовляв Луїз не хотячи зачепила кашкет. Начальник сердився ввесь час і не пускав нас виходити з потягу на стації аж до Винниці.

Потяг ішов поволі і на стації Мамалиґа стояв чогось 30 мінут. Розвиднілося аж на стації Бар. Ми всі підійшли до вікон, щоб поглянути на Велику Україну.

В потязі не було ні рушників, ні мила, не було й вагону-ресторану. Тож „Інтурист" у Чернівцях дав нам кожному по торбині з хлібом, шоколядою, яйцями, огірками і помідорами.

Боффало вшановує жертви великого голоду

Тридцяті роковини штучного голоду на Україні українська громада в Боффало відмітила в неділю 29 вересня. В ранніх годинах по церквах обох віровизнань відправлено панахиди за всіх, хто впав жертвою того голоду. В пообідніх і вечірніх годинах відбулися дві громадські імпрези. Перша з них — це маніфестаційне віче з участю запрошених американських гостей, яке відбулося в 3-ій год. у міському ратуші. Друга — це жалібна академія, заплянована для українського громадянства. Академія відбулася в год. 7 веч. в Укр. Домі „Дніпро".

На програму віча, яке проходило в основному англійською мовою, зложилися: презентація американського й українського прапорів та прапорів деяких організацій (ООЧСУ, ОДУМ, Пласт, СУМА). Американський гимн відспівала О. Вільчинська, молитву — провів всч. о. П. Фалько, доповідь англійською мовою мав голова міської ради п. Честер Гурський, доповідь українською мовою — голова Комітету Підготовки сумних роковин голоду — інж В. Потішко. Кінцеву молитву провів всч. о. И. Чайківський, український національний гимн відспівали всі присутні громадяни. Вічем проводив великий прихильник української визвольної ідеї — полк. американської армії А. Фішер. Проклямацію посадника міста Боффала Честера Коваля, якою день 29 вересня проголошенно днем відмічення голоду на Україні, прочитав студ. Григорій Пінас. Сам посадник був перешкоджений і не міг прибути на віче.

І в американській і в українській доповідях звернено увагу на небезпеку, яка грозить західньому світові, а особливо Америці, від большевизму.

Основною точкою на академії була доповідь інж. В. Потішка. Промовець відступив багато часу на висвітлення питання, чому українське селянство під час голоду йшло на смерть без спротиву.

Заплянована большевиками голодова облога мала допомогти їм перевести на Україні тотальну колективізацію. Колективізацію започаткова но 1928 року, але тоді, внаслідок спротиву селянства, вона не мала успіху. Большевики зробили тактичний відступ, щоб краще приготовитись до наступних операцій. Плянуючи наступ на українське селянство, Москва винищила перше кадри української інтелігенції, щоб позбавити селян політичного проводу. Не маючи провідної сили, українське селянство не мало можливости зробити якогось суцільного спротиву в часі голоду 1932-1933 рр. Спротив був, але він був спонтанний, неорганізований.

На скромну мистецьку частину академії зложилися: виступ сумівського октету і сумівського Жіночого хору під керівництвом п. Андрія Мороза. Сильною мовою промовляла до публіки декорація сцени в оформленні відомого з багатьох подібних праць Адама Антонишина. Декорація зображала символічну постать жінки — України, розп'ятої на хресті, а в підніжжі хреста були гори людських черепів — жертв московського плянового народовбивства.

Обидві імпрези відкрив голова УКК в Боффало д-р Н. Процик.

Участь громадянства на обох імпрезах була слаба.

Згадку про ці сумні роковини поміщено в обох місцевих англомовних щоденниках.

М. Л.

Протестаційна академія в Рочестері, Н. Й.

В неділю 29 вересня 1963 року українці Рочестеру зібралися в залі школи Френкліна, щоб відзначити трагічну дату українського народу — 30-річчя штучного голоду, який витворила Москва в Україні.

Опікуном Академії був місцевий Відділ УККА. Всю підготовчу роботу переводив спеціяльно створений громадський комітет під головуванням відомого в Рочестері громадського діяча Михайла Єйни. Секретарем комітету була М. Дмитрів, за фінанси відповідав Р. Коваль, а мистецький відділ передано в руки Люсі Карабіневич. Вона була режисером усіх мистецьких виступів.

Хоч погода була дощова, на академію прибуло понад 500 людей. Серед них багато очевидців страшних голодних років на Україні. Відкривається куртина. Сцена оформлена відомим декоратором Е. Загачевським. Солістка П. Якимишин-Міллер відспівала американський гимн. Пластуни і сумівці винесли на сцену два вінки і склали їх під хрестом. Мужеський Хор „Сурма" (дириґент інж. Я. Матковський) проспівав „Козака несуть"...

На залі гробова тиша. Білі хустини втирають прослезені очі... Звуки пісні розносяться як відгомін від церковного „Вічная пам'ять"... Бо того ж дня в усіх українських церквах, католицьких і православних м. Рочестеру, відправлено панахиду за спокій душ тих, що були заморені голодом Москвою в 1932-33 роках.

Доповідь англійською мовою виголосив голова Відділу УККА адвокат Вілліям Андрушин, українською мовою д-р М. Галій, після чого почалася мистецька частина. Мішаний Хор організації СУМА „Гомін" в супроводі мандолінової оркестри виконав „Ой горе тій чайці" і „Я сьогодні від вас від'їжджаю", в музичному оформленні дириґента хору інж. І. Чауса.

В хорі співають 60 молодих хлопців і дівчат. Здисципліновані, регулярно відбувають проби, хор має добрих солістів М. Данилишина і М. Мороз-Грабовську.

Другою точкою був монтаж „Смерть матері" Петра Найди, в постановці п. Л. Карабіневич. Ролі виконували: І. Костинюк, Я. Зелез в супроводі жіночого квартету пань: П. Якимишин-Міллер, С. Павлович, І. Мартинець і С. Джус, під керівництвом п. І. Костюк, фортепіяновий супровід Люби Цегельської. Квартет співав пісню Леонтовича „Смерть". Виконання роль було досконале. Драму — смерть матері — авдиторія переживала разом із артистами.

Поетичний твір „Голод" А. Галана добре продеклямувала сумівка А. Рйопка. „Вставайте в ряд усі" — В. Пачовського. рецитувала відома артистка Львівського театру Ірина Лаврівська з Боффала. Публіка нагородила її рясними оплесками.

Наприкінці програми мужеський хор під дириґуванням інж. Ярослава Матковського гарно проспівав пісню „Коли ви вмирали", — Купчинського.

Академію закінчено співом українського національного гимну.

(Прибуток призначено на Катедру Українознавства і на Церкву-Пам'ятник жертвам голоду)

Х. Довгалюк

Авторський вечір Софії Наумович в Парижі

Заходами Літературно-Мистецького Клюбу при Українському Академічному Товаристві у Парижі відбувся 21 вересня авторський вечір Софії Наумович.

Авторка виступила з імпозантним списком друкованих статтей, репортажів, перекладів із чужої преси, оповідань, театральних п'єс.

Голова Клюбу Марта Калитовська відкрила вечір відчитанням біографічних даних Софії Наумович, після чого Дарія Мельникович з чуттям прочитала оповідання „Ігуменю", а Богданна Фриз уривок із „Мусі" (Марія Башкірцева). Оповідання „Ігуменя" зробило замітне враження на слухачів.

Сама авторка, із притаманною їй вервою й переконливістю, читала уривки з оповідання „Королева" (про Анну Ярославну), репортажі „Мистецька пара" про Евгенію й Мирослава Старицьких), „Український Пікассо" (про Любослава Гуцалюка) та п'єсу-одноактівку „З'їзд в Сошо". Ця остання особливо подобалась всім присутнім (25 осіб) і була сердечно оплескувана.

Свою журналістичну й письменницьку кар'єру почала Софія Наумович (Люба Вітошинська) ще студенткою Львівського Університету на сторінках „Студентського Вісника" й „Українського Вісника" у Львові. Після війни, переїхавши до Франції, стала дописувати до церковного „Вісника" та „Українець у Франції", в якому вела „Жіночу" й „Дитячу" сторінки. Дописувала до „Нашого Життя" й „Америки" у ЗДА. У 1948 році виїхала до Арґентини, де стала редакторкою жіночої й дитячої сторінок в „Українському Слові" у Буенос Айресі, співпрацювала в журналі „Овид" у ділянці рецензій, репортажів, літературних нарисів, тощо. У 1952 р. стала членом „Спілки Науковців, Літераторів і Мистців" в Арґентині.

Після повороту, у 1954 році, до Франції, стала членом Українського Академічного Товариства в Парижі, писала репортажі з українського життя у Франції, Бельгії, Англії, а головно у Парижі, де поселилася з родиною на постійне. Робить переклади з французьких газет, особливо репортажів французьких журналістів, що відвідують СССР і пишуть свої спостереження. Завдяки цьому цікавому матеріялові дістала запрошення до співпраці в українській пресі, журналах та виданнях з різних країв і континентів, де перебувають українці.

Коли Маруся Бек уфундувала літературну нагороду СФУЖО, Софія Наумович бере участь в цих конкурсах, здобуваючи при кожній нагоді якусь нагороду за свої літературні твори. На останньому конкурсі в минулому році здобула першу нагороду за п'єсу - однонактівку „З'їзд у Сошо". Вкінці, опанувавши доволі солідно французьку мову, пробує перекладати французьку віршовану драму Поля Деруледа „Гетьман", що була друкована у „Віснику ОЧСУ" в Ню Йорку. Була це, каже авторка перекладу, доволі важка праця, бо трагедія писана віршем, а слова і фрази треба було писати архаїзованим стилем козацької доби. Праця вимагала цілий рік часу.

Досі Софія Наумович має за собою такі журналістичні і літературні досягнення:

„Муся" — оповідання з життя Марії Башкірців, „Королева" — оповідання з життя Анни Ярославни, королеві Франції, „Ігуменя" — оповідання з життя української законниці, „Полковник Гармаш" — п'єса для молоді, „Королева Фляндрії" — казка (друкована у „Веселці"), Біографічна розвідка про Марка Вовчка (друкована в „Визвольному Шляху"), багато розмов та репортажів з українськими мистцями і їх виступи, багато статтей на суспільні та виховні теми. Особливо популярною стала Софія Наумович своїми „Паризькими нотатками" у лондонській „Українській Думці". Редагувала також книжку Михайла Лопацького „Країна чарів і краси", жіночі й дитячі сторінки „Українського Слова" в Буенос Айресі, „Українець-Час" у Парижі.

Софія Наумович підготовляє до друку біографічну повість про Марка Вовчка та збірку розмов і зустрічей із визначними особистостями під назвою „Паризькі зустрічі".

Коли взяти до уваги, що Софія Наумович є матір'ю двох доростаючих дівчат, господинею дому, членом управ „Союзу Українок у Франції" та „Українського Академічного Товариства у Парижі", організаторкою різних імпрез, прийнять та зустрічей, виховником у різних вакаційних таборах СУМ-у в Бельгії, Англії та Франції, то треба подивляти її журналістичний і літературний дорібок, яким не багато українських жінок може почванитися на чужині.

Авторський вечір Софії Наумович пройшов із повним успіхом в товариській атмосфері, яку зуміла витворити голова Клюбу, Марта Калитовська, та сама авторка своїм умілим і переконливим читанням. Це був справжній літературний вечір клюбового характеру.

М. С-кий

Повакаційний товариський вечір у Філядельфії

Філядельфійські літературно-мистецькі вечори, організовані місцевим Літературно-Мистецьким Клюбом, не втрачають на своїй популярності і зацікавленні та ввійшли вже в традицію. Ніде правди діти, завдяки динамічности Управи Л-М Клюбу, коло відвідувачів, що відчувають потребу бути в близькому контакті з літературою і мистецтвом, постійно ширшає.

На перекір твердженню фаталістів, що — мовляв — жінка не добра на початок, Управа Клюбу після вакаційної перерви запросила на відкриття нового сезону самих жінок, які виступили 4-го жовтня на вечорі під скромною назвою „Повакаційний Товариський Вечір", а який вповні заслужив на горду назву „Літературно-Мистецького Вечора".

Письменниця Оксана Керч розповіла нам про світлу традицію літературно-мистецьких вечорів на Україні, наголошуючи період Шевченка, коли відбувалися у високо культурних домах такі вечори. Згадала про літературно-мистецькі вечори у Львові, а потім через табори Ді-Пі перейшла на терен Америки, зупиняючися на Літературно-Мистецькому Клюбі у Філядельфії, на чолі якого стояв довгі роки сл. п. Володимир Дорошенко. Характеристичною рисою доповідачки-письменниці є завжди її цікавий підхід до теми, черговість фактів і стиль мови. При читанні не чужа її інтонація і тзв. логічний акцент. Читає спокійно, без зайвого патосу. Насувається тільки одна доброзичлива увага а саме, що з огляду на акустику залі, а якій відбувався Вечір, треба переходити на вищий голосовий реґістер. Пригадуємо собі як прегарно вийшло читання пані Керч творів Володимира Куліша в залі „Тризуб".

Після виконання арії з „Тоски" Пучіні і трьох пісень українського репертуару (Лисенко, Стеценко, Артемовський) молодою співачкою Надією Терещенко, якій акомпаніювала Галя Сагата (абсольвентки УМІ), виступила з двома танками Ліда Крижанівська, вчителька кляси мистецького танку в Музичній Академії у Філядельфії. Як першу точку виконала старий еспанський танок „Паван", а з черги „Менует" під музику Баха (Суїта Б-моль). Особливо цей останній танок впевнив нас, що маємо до діла з мистцем високої кляси і великої культури. Композиція танку вправді не складна, але кожне „па" має свою вимову. Техніка рук опанована до деталів. Гра лиця в ідеальній симбіозі з рухами тіла, від яких то елементів залежить не тільки виразність але й „мистецькість" танку. Уявляємо собі Ліду Крижанівську на великій сцені при доброму освітлені і відповідній декорації. Але і на тій сцені це була найкраща в мистецькому сенсі точка.

Далі з радістю ми прослухали новелю „Австралійський квіт", що її відчитала сама авторка Ірина Винницька-Пеленська. Авторка „Музики" зуміла в поетичній формі змалювати свої настрої, переживання і „донести" все те до слухача.

Закінченням програми вечора був виступ солістки скрипачки Дарії Кузик при фортепіяновому супроводі Галини Савчак. Після „Концерту Г-моль" Бруха виконала вона „Українську рапсодію" Василя Безкоровайного. Дарія Кузик належить до тих мистців-виконавців, які тікають від зовнішніх ефектів (не надробляє міною, а таки грає). Не будемо намагатися дати її ширшу оцінку. Це залишаємо фахівцям того складного діла. Милу появою і добру виконанням Дарію Кузик тепло вітає наша культурна громада Філядельфії.

Поодинокі точки програми вечора, що його відкрив погідним вступним словом голова Клюбу д-р Володимир Рудницький, культурно заповідала Галина Савчак.

Вечір пройшов із повним моральним успіхом і наш Літературно-Мистецький Клюб записав на своєму конті осягів ще одну тривку позицію.

Клим Ярославський

Студійний День в Ню Йорку

Українська Студентська Громада в Ню Йорку улаштовує 9-го листопада в приміщенню Українського Інституту при 79-ій вулиці „Студентський День" В 10.00 годині перед полуднем відбудеться панель на тему „Роля українського студента в американських політичних партіях". В панелю візьмуть участь: голова УНСоюзу — Йосип Лисогір, головний секретар У. Н. Союзу Ярослав Падох, адвокат Степан Ярема, редактор Роман Ільницький та студенти Євген Лащик і голова СУСТА Богдан Футей. Панелем проводитиме студент Ярослав Лешко. Доповідь на тему „Американські політичні партії у відношенню до етнічних груп в ЗДА" виголосить студент Фортгемського університету, Юрій Волошин.

Вечером в 9.00 годині в залі Українського Народного Дому відбудеться забава. Студентська Громада запрошує до участи в цім дні студентів та старше громадянство.

С. Л.

ПРЕСОВИЙ ФОНД „СВОБОДИ" І II ВИДАНЬ

На цьому місці друкуємо імена тих ВШ. Громадян, що надіслали свою добровільну доплату до передплати та свою пожертву на фонд „Свободи" та II видань: англомовного „Українського Тижневика" і дитячого журналу „Веселка", і потверджуємо з подякою висоту одержаної суми.

СПИСОК Ч. 1

Вас. Голубович, Флорал Парк	$15.00	М. Бодель, Шикаго	2.00
Д-р А. Базар, Торонто	14.03	Б. Літинський, Філядельфія	2.00
Д-р Ол. Гудзяк, Сиракюз	10.00	Джозефіне Нелсон, Ланкастер	2.00
Хор „Кобзар", Бурбенк	10.00	Всч. о. В. Коваленко, Котсвил	2.00
М. Максимів, Нюарк	8.00	Петро Кецко, Нюарк	2.00
204 Відд. УНС, Флорал Парк	5.00	П. Хомицький, Шикаго	2.00
Т. Каськів, Нюарк	5.00	Інж. І. Вінтоняк, Ню Йорк	2.00
Д-р М. Зарицький, Бруклин	5.00	Петро Задорецький, [illegible]	2.00
„Обулід", Ню Йорк	5.00	Д. Онищак, Бріджпорт	2.00
Ст. Карпаш, Елизабет	5.00	Петро Пшик, Соммервил	2.00
Іван Тесля, Бронкс	5.00	М. Фецак, Філядельфія	2.00
Б. Стефанович, Нюарк	5.00	Г. Луцький, Ню Бритен	2.00
Ігнатій Кутько, Шикаго	5.00	С. Музаловський, Клівленд	2.00
Д-р Н. Кмета-Теребус, Ню Йорк	5.00	Ю. Воронецький, Шикаго	2.00
Волод. Кукурба, Фармінгтон	5.00	Б. Фостяк, Джексон Гайтс	2.00
Д-р А. Хоркава, Нюарк	5.00	В. Остапенко, Бриджпорт	2.00
Д-р В. Кокорудз, Онеґо	5.00	Е. Баринч, Лонг Айленд Сіті	2.00
Алекс. Войткін, Винтроп	4.00	К. Кузьменко, Клифтон	2.00
Е. Мацак, Джерзі Сіті	4.00	Макс Хомицький, Спокен	2.00
Я. Детковський, Джексон	4.00	Волод. Запаранюк, Ютика	2.00
М. Вівчар, Рівергед	3.00	В. Гайдук, Шикаго	2.00
Яр. Козак, Філядельфія	3.00	Віра Турченюк, Монтреал	1.00
І. Цеґелик, Філядельфія	3.00	М. Шолдра, Шуґар Ран	1.00
Вол. Шевченко, Гемонд	3.00	Петро Лемеха, Бетлегем	1.00
		Іван Вівчар, Вест Гемптон	1.00

Товариство Прихильників УНР в Боффало відзначило 40 день по смерті І. Багряного

В неділю 6-го жовтня після Богослуження в українській православній церкві св. Тройці, на прохання Т-ва Прих. УНР, о. Хвалько відправив Панахиду в 40-ий день з дня смерти віце-президента УНР в екзилі відомого письменника та журналіста І. П. Багряного.

Після Панахиди численно зібрана громада в залі православної парафії спожила приготовлений пані-маткою Квартирук з допомогою жіноцтва та одумівок поминальний обід, під час котрого о. Хвалько виголосив відповідне до нагоди, слово, а голова Управи Т-ва І. Кашпуренко привітав присутніх та в декількох словах відмітив заслуги Покійного перед українським народом.

По закінченні обіду запрошений з сусідньої Канади, відомий письменник та особистий приятель І. Багряного, Улас Самчук виголосив коротку доповідь на тему: — „15-ліття УНРади та І. П. Багряний".

Одумівська струнна оркестра в складі 14-ти осіб під керівництвом Л. Царика виконала декілька пісень та маршів з творів І. Багряного, а потім висвітлено кольоровий фільм з побуту Покійного, як голови УНРади, в Боффало.

Голова Товариства Кашпуренко подякував присутнім та всім учасникам жалібних сходин, а о. Хвалько закінчив її заупокійною молитвою.

Вічна Пам'ять труженикові та борцеві за кращу долю нашої поневоленої Батьківщини!

Володимир Дзюба

Т-во Українських Інженерів Америки
сповіщає,
що 19-го жовтня 1963 року помер
під час операції в Женеві (Швайцарія)
Почесний Член нашого Товариства

✝

Олександер Михайлович
КОВАЛЕНКО
(нар. 1875 р.)
інженер-механік, математик, автор численних праць з механіки та математики, один із засновників РУП, доцент Української Господарської Академії, член української дипломатичної служби (1919-1922).

Концерт хору „Бурлаки" в Боффало

Заходами місцевої Української Студентської Громади відбувся 20-го жовтня в залі „Дніпро" концерт української пісні у виконанні чоловічого хору „Бурлаки". Цей хор, у складі тридцяти п'яти хористів під енергійним проводом диригента Ю. Лаврівського, відспівав дванадцять пісень, у більшості з воєнною тематикою (козацькі, стрілецькі та упівські), бо його фірмує станиця Братства „Дивізійників". Хор голосово зрівноважений і зіспіваний, трохи замало віддає нюанси співаних пісень (головно зарізкі „форте"), чого при дальшій праці можна визбутися.

Два члени хору, солісти Б. Пруц і З. Мягкий, дали в програму дві окремі точки, виконуючи при фортепіяновім супроводі панни О. Олексевич чотири сольові пісні (Лисенка, Степового, Січинського і Лаврівського). Вони, а також тенор М. Проценко і баритон Р. Цьолко, виконували сольові партії у хорових піснях.

Останньою точкою програми був монтаж у виконанні мистця слова п-ні Ірини Лаврівської, яка уривками поезій начеркнула етапи наших визвольних змагань, доповнював її хор, виконуючи пісні які ілюстрували поодинокі етапи наших збройних змагань.

Крім мистецьких успіхів концерт дав і матеріяльну користь, бо з концерту прибутком збільшився фонд „Катедри Українознавства", як це зазначив голова місцевого відділу фонду катедри д-р М. Грицишин, що по концерті склав подяку виконавцям за їхню мистецьку працю, а слухачам за приявність на концерті.

На жаль, українських музичних імпрез у нашому місті мало, бо для більших нема ані пригожої залі, ані доброго фортепіяну, а до чужих заль на українські імпрези частина публіки не ходить, тому й наше місто оминають позамісцеві музичні сили і мистецьке життя сходить у нас до рівня, на якому не повинно бути.

О. З.

Відкриття Академічного 1963-64 року в УВАН у ЗДА

Новий академічний рік Українська Вільна Академія наук у ЗДА почала науковою конференцією 12 жовтня 1963 року, на якій виступали президент Академії, проф. О. З. Архимович, і дійсний член Академії, професор Колюмбійського Університету, Ю. В. Шевельов.

Професор О. З. Архімович у вступному слові нагадав, що Академія діє тут вже 14-ий рік. Вона не має власних інститутів та лябораторій, але члени й співробітники її працюють по інших наукових установах та університетах і на засіданнях Академії діляться наслідками своєї наукової праці. За час існування Академії виголошено понад 900 наукових доповідей.

Своїм англомовним виданням „Аннали УВАН у ЗДА" Академія знайомить світ з досягненнями української науки. Тепер друкується том X, який містить індекс усіх статтей, досі поміщених в „Анналах". Великим досягненням Академії є видання збірника „Тарас Шевченко" англійською мовою під редакцією Володимира Міяковського і Юрія Шевельова.

На протязі минулого 1962-1963 академічного року виголошено 98 наукових доповідей, відбулись 4 мистецькі виставки і кілька тематичних виставок, що їх організував Музей-Архів Академії. Організовано кілька концертів і вечорів мистецького слова. В минулому академічному році кілька членів Академії брали участь і виступали з доповідями на міжнародніх наукових конференціях і конґресах. Музей-Архів далі інтенсивно збирав публікації та архівні матеріяли.

Доповідь проф. Ю. В. Шевельова

Проф. Ю. В. Шевельов зробив доповідь „Українська мова в реконструкції праслов'янської інтонаційної системи", побудовану на матеріялах його останніх дослідів. Доповідач нагадав, що до останнього часу праслов'янську інтонаційну систему реконструювали методами порівняльного мовознавства, використовуючи передусім дані сучасних сербо-хорватської, словінської, латвійської і литовської мов. Вперше почав використовувати дані української мови професор Харківського Університету, Л. Булаховськи. Тепер Ю. Шевельов установив у своїх дослідах ще ряд фактів, які дозволяють використовувати дані української мови для реконструкції праслов'янської інтонаційної системи.

Праця проф. Ю. Шевельова має велике значення для відновлення історії праслов'янської мови і ранньої історії окремих слов'янських мов.

Л. Д.

Доповідь проф. І. В. Базилевича „Проблема старіння людини"

18 жовтня 1963 року відбулось перше в поточному академічному році засідання природничого відділу УВАН у ЗДА, на якому виступив з доповіддю проф. І. В. Базилевич, дійсний член Академії, який тепер завідує відділом ґеріятрії (відділ медицини, що займається людьми старшого віку і їх хворобами) Медичного Центру на Ровд Айленді. В 1959 році він опублікував велику монографію англійською мовою „Медичні аспекти природнього старого віку".

В своїй доповіді проф І. В. Базилевич висвітлив історію проблеми, яка його цікавила ще в роки праці в Києві. Далі він підсумував наслідки своїх останніх дослідів.

В дискусії виступали проф. О. Архімович, С. Бервицький, інж. Гордіюк, проф. І. Замша, д-р Р. Осінчук, проф. М. Чубатий.

Н. Н.

Дівочі пластунські табори на Бобрівці та Іст Четгемі

Иду слідами групи молоденьких дівчат пластунок, які цьогорічні свої вакації присвятили жертвенній праці над своїми молодшими товаришками в пластових таборах Бобрівки та Іст Четгему. Їх було десять з різних міст Америки й Канади, а лучила їх спільна приналежність до того самого куреня — „Шостокрилих" і спільний запал до праці. Не дуже то й певно чулися вони на своїх нових відвічальних постах, бо ж це перший раз, хоч програма таборів була заздалегідь довго і старанно підготовлювана і затверджена КПС. А врешті, що скажуть старші ті таборові ветерани, що чомусь усе думають, що молодь треба вести за руку, бо вона легкодушна, невідповідальна, розгукана ітд., а самі забувають за свій вік.

Бобрівка — чарівний куток землі під синім небом між сосновими лісами і спокійними озерами. Ідейне місце на табори, тільки ті комарі. Та хто з молодих про це пам'ятає, як тут день заповнений цікавою програмою, а вечором палахкотить та нерозгадана ватра, в яку можна дивитися до втоми. Цілий табор налічував 200 молоді. Команда дівочого табору була добра, але гостра й вимагаюча. Марія Фур, як командантка, була дуже працьовита і відповідальна. Зірка Кавка, бунчужна багато мусіла вложити енерґії, щоб усе гармонізувало й слухало. Решта, — Марія Цісик — таборовий музикант, Марта Гордійчук — писар, і Уляна Тисовська Арета Галущинська, Оленка Піґуляк і Мотря Грушкевич.

Юначки були дуже добрі, легкі до провадження і льояльні. Три тижні спільного побуту були такі чарівні і неповторні, що прощальна ватра обернулася у справжню драму повну сліз і печалі. Навіть тверді батьки з подякою підходили до команди і зворушено заявляли, що на Бобрівці ще такого не було.

Насувається мені думка, що може ветерани пластового таборування могли помилятися в оцінці теперішньої молоді.

Другий табір, — це Іст Четгем — тривав повних чотири тижні і мав 200 дівчат юначок і новачок. Команда юначок майже та сама, що на Бобрівці, себто командантка Маруся Фур, а бунчужною цим разом була Мотря Грушкевич, мала, дрібна, я думав зразу хіба ніхто не буде її слухати. Але слухали, вона ж бо курінна „Шостокрилих". З огляду на більшу кількість учасниць булаву доповнено. Прибули Марта Олінкевич, Арета Маліновська, Марійка Іванчук і чотири канадійки Таня Бачинська, Люба Зобнів, Нака Вітошинська і Оксана Вітер.

Іст Четгем, — це простір і табор між шпильковими деревами на горбку гейби губився в них. Перші дні були тяжкі, повні праці над упорядкуванням табору. Треба було визбирати усе чатиння і шишки і з того зробити великий кльомб посеред табору. А потім прийшли мандрівки в прегарні околиці.

Треба сказати, що оба табори були формально відчинювані, себто було перетинання ленти, принимання хлібом і сіллю і до цього була заанґажувалася таборова адміністрація включно з о. Капеляном на чолі. Табор на Бобрівці носив назву „Лицарі збройного чину", а на Іст Четгемі „Брідські Льви".

Не обійшлося і без комічних ситуацій, які часом мали і виховний сенс як ось: щоб вилікувати дівчину з нотoричного маркиранства, а тим самим лінюхувати під претекстом сповидної хвороби, команда вдягала її в тузін светерів, пакувала в ліжко, накривала горою коців і заставляла потитися повну суботу і повну неділю в шатрі під час спеки, саме тоді, коли приїжджали гості і . . . хлопці. В неділю ввечір „недужа" була ґвbooarantowano здорова і такою залишилася вже до кінця табору та радо виконувала доручені їй праці. Були ще різні клюскові історії, як теж сиджені страйки під час надмірно томливих мандрівок. Були теж мовні проблеми, але це все пройшло.

І знову прощальна ватра ... Вона погасла. Погасла, щоб за рік загоріти ще кращим полум'ям.

І. К.

● **Французький парлямент** рішив покликати до життя „Добровільців для Поступу", що будуть відповідником американського Корпусу Миру. Покищо парлямент призначив на цю ціль 100 мільйонів долярів. Добровільці мають зобов'язуватись працювати в тій організації в Азії або Африці впродовж 2 років.

● **Елінор Філбі**, дружина британського журналіста, який „зник" з Ливану і вигинув у Москві, поїхала до СССР як „турист" — щоб з'єднатися там з своїм чоловіком, який був совєтським шпигуном. Пані Філбі американка з народження, мала американський пашпорт.

ПЕРЕМИР'Я МІЖ АЛЬЖИРОМ І МАРОККО

Президент Альжиру Агмед Бен Белла (зліва) та король Марокко Гассан II оплескують підписаний ними договір про припинення воєнних дій на марокканско-альжирському пограниччі.

Сотн. З. Стефанів переобраний на директора Українського Військово-Історичного Інституту НТШ

Ню Йорк. — 27-го жовтня 1963 р. відбулися Загальні Збори Українського Військово-Історичного Інституту при НТШ. Зборами провадила Президія у складі: проф. д-ра Володимира Калини, проф. Мирона Заклинського і сотн. — інж. Юрія Тарнавського. Звіт з діяльности уступаючої Дирекції УВІ подав Директор Інституту сотн. Зенон Стефанів. Звіт Контрольної Комісії подав проф. Богдан Загайкевич і запропонував уділення абсолюторії уступаючій Дирекції. Після дискусії, в якій брали участь ред. Іван Кедрин-Рудницький, сотн. З. Стефанів, проф. В. Калина, мґр. Ярослав Гриневич, ухвалено уділити абсолюторію уступаючій Дирекції Інституту й обрано нову Дирекцію Українського Військово-Історичного Інституту НТШ, до якої увійшли: директор — сотн. Зенон Стефанів, заступники директора: проф. Володимир Калина і д-р Іван Козак, члени Дирекції: проф. Мирон Заклинський, ред. Іван Кедрин-Рудницький, д-р. Степан Ріпецький, сотн. Юрій Тамарський. До нової Контрольної Комісії увійшли: о. д-р В. Клодницький, мґр. Ярослав Гриневич й інж. Павло Дубрівний.

Загальні Збори Інституту доручили новообраній Дирекції зробити старання щодо об'єднання і співпраці з Українськими Воєнно-Історичними Інститутами, що їх очолюють ген. Михайло Садовський у Торонто, та полк. К. Дацько в Трентоні, і тісно співпрацювати в улаштовуванні доповідей з Нюйорським Відділом ОбВУА.

Шукають вакцини, що забезпечувала б проти різного роду вірусів простуди

Ню Йорк. — Директор Терапевтичного Дослідного Інституту Мерка у Вест Пойнті, Па., д-р Моріс Р. Гіллеман заявив, що медицина робить щораз то кращі поступи в поборюванні перестуди, але на перешкоді до повного успіху в цій ділянці стоїть те, що треба поборювати велике число вірусів, які спричиняють перестуду. Тому треба б знайти вакцину, яка забезпечувала б проти якнайбільшого числа вірусів загальної перестуди. Досі вдалося відокремити більше як 130 вірусів, які спричиняють недуги віддихових органів в людини. Можливо, що число цих вірусів є далеко більше від 130. Хоч від перестуди вмирає мало людей, але з огляду на різні комплікації у зв'язку з перестудою конче треба б винайти таку вакцину, яка забезпечувала б людину проти загальної перестуди. Досі щеплення є все ще найуспішнішим засобом проти перестуди, і тому треба знайти якнайуспішнішу вакцину.

Індекс цін у вересні виносив 107.1 відсотка

Вашинґтон. — Департамент Праці стверджує, що у вересні цього року індекс цін виносив 107.1 відсотка в порівнянні з пересічними цінами в 1957-1959 роках і на 0.9 відсотка більше, як у вересні 1962-го року. Індекс цін у вересні був такий самий, що і в серпні цього року. Вересневий індекс цін із цього року свідчить про те, що вже від п'ятьох років кождого року збільшуються кошти прожитку пересічно на один відсоток річно. Асистент статистичного комісара в Департаменті Праці Арнолд Чейс заявив, що передбачається такий самий індекс цін і в місяці жовтні цього року. Цього року дуже подорожчали були цитрусові овочі внаслідок морозів на Флориді, але зате подешевшало м'ясо. У вересні цього року подорожчали: комірне, вугілля, утримання домів та їх направки а також жіночі й дівочі одяги й прикраси. Але подешевшали свіжі овочі й городина та газоліна.

Ґолдвотер заявляє, що не буде кандидувати на плятформі з 1960 року

Конкорд, Ню Гемпшир. — Сенатор Беррі Ґолдвотер прибув сюди з промовою для призбирання фондів на катедру в коледжі в Геннікері і на пресовій конференції заявив, що він, якщо буде кандидувати на президента, то робитиме це не на плятформі, яку республіканці прийняли 1960 році на Номінаційній Конвенції. Цю плятформу склали колишній віце-президент Ричард М. Ніксон та нюйорський губернатор Нелсон А. Рокефеллер. Ґолдвотер сказав, що він, хоч і є консерватистом, то не може в 1964-му році кандидувати на плятформі, складеній 4 роки тому, бо в 1964 році ситуація закордоном і в ЗДА є зовсім інша, як 4 роки тому. Рокефеллер сказав недавно, що підтримував би Ґолдвотерову кандидатуру тільки тоді, коли аризонський сенатор кандидував би на плятформі з 1960 року. Ґолдвотер заявив, що братиме участь як кандидат на президента у правиборах в Ню Гемпширі, якщо рішиться кандидувати.

ТАРЗАН, ч. 5135. Поцілунок смерти!

MARIE OFFERED PIERRE A REWARDING KISS WHEN SHE WAS CONVINCED THAT HE UPHELD THE SECRET OF THE NECKLACE.

BUT THE FRENCHMAN DID NOT SEE HER FACE—OR THE HAND THAT REACHED TOWARD THE TABLE BEHIND HIM!

THUS, WITH THE AID OF A SURGICAL KNIFE, PIERRE BLANC'S REWARD TURNED INTO A KISS OF DEATH

Мері запропонувала поцілуй подяки П'єрові, коли вона переконалася, що він додержав таємниці про нашийник.

Але француз не бачив її обличчя... Ані руки, що сягнула до стола, що був за ним!

І так за допомогою операційного ножа нагорода П'єра Бляпка перемінилася в поцілунок смерти.

Посмертні згадки

АКСЕНТІЙ НИКОРЧУК, член 150 Відділу УНСоюзу в Піттсфілд, Масс., помер 19 вересня 1963 р. Покійний народився 17 березня 1894 р. в с. Горошові, пов. Борщів, Зах. Україна, належав до церкви св. Ів. Хрестителя в Піттсфілд. Залишив 4 сини і 2 дочки. В. Н. П.!

Тарнавський, секр.